

Відгук

офіційного опонента Никифорака Михайла Васильовича на дисертацію Стахури Богдана Ігоровича «Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір», подану до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 35.052.19 Національного університету «Львівська політехніка» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень

Актуальність теми дослідження. Бажання України стати рівноправним членом європейського співтовариства робить необхідним запровадження в ній стандартів дотримання прав і свобод людини в діяльність усіх органів державної влади і самоврядування. Але справи далеко не тільки в цьому. Революція гідності утвердила у свідомості мільйонів українців тверду впевненість у тому, що людина і її права мусять стати найвищою соціальною цінністю в Україні. Для цього нормативних формул у структурі Конституції України мало. Бо існуючі формально-юридичні характеристики Української держави носять, по суті, не стільки констатуючий, скільки програмний, цільовий характер, визначаючи напрям розвитку держави на перспективу. Разом із тим, є очевидним, що надмірна відірваність суспільний реалій від їх правової форми спричиняє нелегітимність влади в очах українських громадян. Влада, яка зневажає невідчужувані права, втрачає свою легітимність, врешті як втрачають легітимність і закони чи інші нормативні акти, визнані нею. У контексті сказаного стає очевидним, що реалізація положень ст. 1 і 3 Конституції України стає ключовим питанням збереження національного суверенітету і головною легітимуючою умовою української державності. Таким чином, у

сучасній Україні легітимність влади та права людини виявилися нерозривно зв'язаними між собою. Ми всі очевидці цього.

Утвердження в Україні прав людини як вищої соціальної цінності ускладнюється цілим рядом чинників. Чи не найважливіший із них – низька правова культура не лише суспільного загалу, але й дуже багатьох державних службовців державних органів, в чиї посадові обов'язки безпосередньо входить захист порушених прав і попередження порушення інших прав. Однак ті, хто покликані захищати правові цінності, часто використовують їх у суто риторичних цілях, своєю особистою поведінкою демонструючи зневагу до прав людини і пропонуючи суспільству приклад зразків поведінки, які заохочують його моральний розклад. Щодня ми довідуємося з теленовин і преси про десятки таких прикладів. Як зробити, щоб хоч не шкодили слуги народу?!

Все сказане свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження Б. І. Стахури. Актуальність теми посилюється ще й недостатнім рівнем її дослідженості у вітчизняному правознавстві.

Слід зауважити, що питання забезпечення прав і свобод людини завжди особливо актуалізується там і тоді, коли країна перебуває на стадії трансформації. Україна переживає зараз не просто трансформацію, а корінну перебудову всіх суспільних відносин, прогнозування наслідків якої далеко не очевидне.

Обґрунтованість і достовірність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлений, передусім, вивченням нормативних джерел, коректним використанням здобутків попередніх дослідників і сучасного методологічного інструментарію. Методологічні підходи дисертанта характеризуються особливою прихильністю до філософського-правових методів, що у контексті досліджуваної проблеми цілком оправдано.

Структура роботи охоплює вузлові аспекти теми, відповідає меті і завданням. Вона дала змогу створити логічне, послідовне, завершене наукове дослідження.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що поділені на 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

В розділах дисертант проводить детальний аналіз наукових підходів до визначення змісту понять «права», «свободи», «демократія», «правова держава», «гарантії захисту прав людини», «механізм забезпечення прав людини», розкриваючи роль органів державної влади у формуванні їх змісту, аналізуючи сучасний стан дотримання прав людини в українському суспільстві, причини порушень цих прав та фактори, що сприятимуть удосконаленню діяльності органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві. Суттєвим науковим надбанням є визначення форм реалізації правоохоронними і судовими органами забезпечення неухильного дотримання прав людини і громадянина у повсякденній діяльності цих органів.

У висновках дисертантом викладаються науково обґрунтовані положення щодо ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві, виокремлення напрямів запровадження міжнародного досвіду реалізації прав людини і громадянина.

Оцінюючи наукову новизну одержаних дисертантом результатів, слід зазначити, що вона визначається насамперед тим, що в межах єдиного комплексного дослідження зроблена спроба аналізу теоретичних та практичних проблем реалізації ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.

Заслужують на увагу запропоновані автором визначення того, що рух до демократичної, правової, соціальної держави можливий лише за умови «зв'язаності» діяльності органів державної влади правом, встановлення меж та обмежень їх дії з метою утвердження гуманістичних ідей про людину, її права і свободи; обґрунтування того, що за допомогою прав людини стосовно

органів державної влади вводяться не тільки правові, але й моральні обмеження, а забезпечення прав людини виражається через обов'язок органів державної влади визнавати, дотримуватися і захищати їх; удосконалення положення про те, що обов'язки органів державної влади у сфері забезпечення прав людини залежать від багатьох чинників: природи самих прав; сфери суспільних відносин, в яких вони здійснюються; статусу суб'єктів – носіїв прав; ставлення держави до оцінки значущості соціальних і індивідуальних потреб та інтересів, виражених у правах; розуміння і поваги державою самої ідеї прав людини і громадянина.

Погоджуємося з думкою автора про те, що без відповідних гарантій проголошені в конституційному законі права і свободи не можуть бути реалізовані в повній мірі. Тому реалізація встановлених законом прав і свобод вимагає не тільки сприятливих умов, але і активної діяльності державних органів, громадських об'єднань і самих громадян зі створення ефективних засобів захисту цих цінностей.

Практичне значення результатів полягає у тому, що вони дають змогу, спираючись на використані в роботі методологічні підходи оцінити ефективність не лише механізму правового регулювання, але й усього комплексу правових засобів забезпечення прав людини і громадянина в демократичному суспільстві органами державної влади, виявити недоліки щодо правового регулювання в зазначеній сфері та їх усунення.

Визнаючи значимість дослідження Б.І. Стахури, позитивно оцінюючи його загалом, слід визнати, що в дисертації міститься, на наш погляд, ряд спірних, дискусійних оцінок, положень і висновків, окремих неточностей.

1. Аналізуючи наукові погляди різних дослідників проблеми, автор, як правило, або взагалі не висловлює свого ставлення до них, або погоджується з їх твердженнями, оцінками, залишаючись, таким чином, «в тіні авторитетної думки» (ще частіше – неавторитетної!). Трохи забагато в роботі банальних істин факту, почерпнутих із другорядних словників бозна-якого року видання. Водночас в роботі майже відсутні матеріали юридичної

практики, перш за все судів.

2. Ні в дисертації, ні в авторефераті не проведено розмежування понять «права людини» і «права громадянина». В контексті теми дисертації автор зобов'язаний був зробити це. В дисертації ж зустрічаємо навіть ототожнення прав людини і прав громадянина (с. 49).

3. Нема єдиного міжнародно-правового механізму захисту прав людини. Є механізми (в рамках ООН, регіональні – європейський, міжамериканський, африканський і т.д.). Це говорить про не зовсім точну назву підрозділу 3.1.

4. Зміст підрозділу 3.2 не зовсім відповідає його назві.

5. Характеризуючи причини порушень прав людини органами державної влади, автору доцільно було б більше уваги зосередити на існуючій сьогодні в Україні неефективності інститутів влади, що проявляється в їх надмірній громіздкості, закритості, бюрократичній стійкості і хамелеонській пристосованості до виживання при найважчих потрясіннях.

6. Погоджуємось з автором у тому, що правоохоронні органи відіграють важливу роль у забезпеченні прав людини і громадянина. Однак при цьому автор випускає з виду важливий момент, що стосується утвердження ідеї гуманного ставлення до осіб, які опинилися в силу різних обставин у сфері юрисдикції правоохоронних органів. У цьому плані дисертанту варто було б звернути увагу на необхідність створення системи гарантій адміністративного та кримінального судочинства, що забезпечують реальний захист прав та інтересів людини.

7. Слушною виглядає теза автора про те, що причини й умови, які призводять до порушень прав людини і громадянина, є загальними для всіх категорій працівників державного апарату. Однак, на нашу думку, однією з найвагоміших причин є корупція в державному апараті, про що дисертант у своїй праці говорить доволі мало.

8. Потребує додаткового обґрунтування доцільність розширення переліку завдань і функцій правоохоронних органів як суб'єктів реалізації функції держави щодо захисту прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.

9. Додаткової ваги дисертаційному дослідженню додав би аналіз зловживання правом, що призводить до порушення прав людини.

10. Не справляють естетичного враження вжиті автором неологізми «етапізація», «процедуризація» і т. п.

Викладені зауваження мають в основному дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Апробація дисертаційного дослідження.

Зміст дисертаційного дослідження в основному відображений у 10 публікаціях, з яких 4 статті опубліковані у фахових виданнях, 1 в закордонному виданні та 5 тез виступів на науково-практичних конференціях.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері теоретико-правової науки, які у сукупності розв'язують важливе наукове завдання. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку теорії держави і права. Результати дослідження можуть бути використані у законотворчій діяльності, а також у науково-дослідній роботі та навчальному процесі.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Вони написані в науковому стилі, літературною українською мовою.

Отже, дисертація «Роль органів державної влади у забезпеченні прав

людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір» відповідає спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень та «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № (567), а її автор – Стахура Богдан Ігорович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри філософії та теорії права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
д.ю.н., професор

М.В. Никифорак

Підпис *М.В. Никифорак*
Учений секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Кербаєв І.М. Кур
" 23 " 09

